

grupy zaliczają się: Białoruś, Estonia, Francja, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Polska, Serbia, Ukraina oraz Federacja Rosyjska.

Powyższa analiza wykazała, że podział konstytucji na elastyczne i sztywne nie da się zastosować do sklasyfikowania wszystkich konstytucji współczesnych państw europejskich. Liczba aktów pozostających poza skalą jest duża (17 z 45), a mogłaby się zwiększyć po wyodrębnieniu państw, których konstytucje ustanowiły normy niezmienniane.

Biegunowość ocen stosowanych w tej klasyfikacji sprawia, iż określenie „klasyfikacja” wydaje się w tym przypadku zbyt wyrafinowane. Tym bardziej że podział ustaw zasadniczych na sztywne i elastyczne nie oddaje ich faktycznego, często daleko idącego, zróżnicowania.

Badania nad zróżnicowaniem trybu zmiany konstytucji oraz stworzeniem precyzyjnej klasyfikacji uwzględniającej takie kryteria wymagają przeprowadzenia obszernej analizy porównawczej. Usystematyzowanie problematyki zmiany konstytucji z wydzieleniem grup państw stosujących zbliżone rozwiązania jest niezwykle trudne nawet przy zawężeniu zakresu badań jedynie do państw europejskich. Analiza taka powinna pozwolić na modyfikację i rozbudowę popularnej, ale zbyt uproszczonej klasyfikacji konstytucji autorstwa J.B. Bryce’a.

Radosław Grabowski

DYSFUNCTIONALITY OF THE CLASSIFICATION OF CONSTITUTIONS DUE TO THE MODE OF THEIR AMENDMENT ON THE EXAMPLE OF CONTEMPORARY EUROPEAN STATES

The article is the result of research devoted to the diversity of procedures concerning the amendment of constitutions in contemporary European countries. One of the conclusions drawn from these studies is the low suitability of the division of constitutions into „flexible” and „rigid”, which is commonly applied in legal literature. The dichotomous nature of the classification causes that a series of constitutions is not classified on its ground. In addition, the scale based on the analysis of the modes of constitutional amendments, which was used in the late nineteenth century, does not correspond to the degree of the differentiation of the contemporary constitutions. Instead of the two modes distinguished by J. B. Bryce, the Author proposes to distinguish: 1) constitutions amended in a legislation procedure, 2) constitutions amended in a qualified procedure, 3) constitutions amended in a modified legislative procedure, 4) constitutions that provide a special mode of amending selected provisions. In addition, the Author introduces a further diversification, often wide-ranging, which allows for the isolation of subgroups and even further groups. All the above mentioned point out to the need for a new progressive classification, which would indicate the nuances of the analyzed field of constitutional law.